cuvinte care nu apar în dicţionare sau care sunt cunoscute doar pentru anumite zone. Pentru multe dintre acestea, Vasile Frăţilă oferă etimologii elucidatoare.

Traseul profesional al profesorului timişorean este relevat de însuşi autorul, justificându-şi alegerea domeniului lingvisticii ca dezvoltare profesională prin pasiunea pentru lingvistică diacronică, precum şi pentru dialectologie, istoria limbii române, etimologie, toponimie, antroponimie şi onomastică. Această „devenire" s-a datorat şi întâlnirii cu doi mari profesori, Gheorghe Ivănescu şi George Giuglea. Nu în ultimul rând, o contribuţie esenţială la cariera de lingvist a lui Vasile Frăţilă se datorează fostului său profesor, Teodor Seiceanu.

În concluzie, volumul de articole aparţinând profesorului timişorean Vasile Frăţilă, *Dialectologie românească (sud- şi nord-dunăreană)*, într-o ediţie îngrijită de Maria Aldea, se dovedeşte un instrument de lucru util atât dialectologilor, cât şi celor interesaţi de istoria şi evoluţia dialectelor limbii române sau a graiurilor dacoromânei. Cartea este publicată în condiţii grafice de excepţie, studiile putând fi citite cu uşurinţă.

Ionuţ Geană

Manuela Nevaci, *Dialectele aromân şi meglenoromân. Studiu sincronic*, Bucureşti, Editura Universitară, 2013, 292 p.

Cercetător ştiinţific principal I la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti" al Academiei Române, dna Manuela Nevaci atestă, prin apariţia lucrării mai sus menţionate, preocupările constante pe care le consacră dialectelor aromân şi meglenoromân, preocupări ce o plasează în fruntea noii generaţii de lingvişti pasionaţi ai dialectologiei sud-dunărene.

Însumând trei părţi distincte, urmate de o *Bibliografie* (p. 287–292), cercetarea dnei Manuela Nevaci oferă „o descriere a dialectelor aromân şi meglenoromân, întemeiată pe date actuale, inclusiv pe cercetări de teren" (p. 7).

Abordând aşadar o perspectivă descriptivă în plan sincronic, cercetătoarea expune în prima parte a volumului, intitulată *Descrierea dialectului aromân* (p. 8–42), informaţii sintetice atât de ordin istoric, cât şi de ordin lingvistic asupra dialectului aromân. Configurând arealul geografic al populaţiei vorbitoare de aromână, susţinut de date de ordin statistic, şi aducând precizări asupra etnonimului *aromân*, autoarea introduce cititorul, specialist sau nespecialist, în istoria acestui dialect. Expunerea istorică se încheie prin aducerea în prim-plan a personalităţilor marcante de origine aromână, subliniindu-se în acest fel deschiderea culturală pe care această populaţie a avut-o: „Dintre grupurile de români sud-dunăreni, aromânii sunt singurii care au creat o literatură scrisă, începând cu a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. În această perioadă, ei au avut un mare centru cultural şi de învăţământ, la Moscopole. Aici ei au întemeiat o Academie (şcoală de studii superioare) şi au elaborat primele cărţi în dialect (tipărite la Veneţia şi Viena)" (p. 9). În continuare, atenţia cercetătoarei se apleacă asupra elementelor lingvistice, trecându-se în revistă,printr-o prezentare elementară, nivelurile limbii. Astfel, se expun succint informaţii atât asupra sistemului vocalic şi consonantic: „Sistemul vocalic al aromânei cuprinde 7 vocale [...] în graiurile grămostean şi pindean şi 6 vocale [...] în graiurile fărşerot-moscopolean.", în timp ce „Din sistemul consonantic al aromânei fac parte 30 de consoane [...]" (p. 10), cât şi asupra nivelului gramatical, morfosintactic, ce „reprezintă dezvoltări ulterioare românei comune. Din perspectiva stadiului actual de evoluţie a dialectelor, unele dintre aceste particularităţi ne apar ca arhaisme, iar altele ca inovaţii" (p. 11). În prezentarea consacrată morfosintaxei, dna Manuela Nevaci ia în discuţie clasele gramaticale reperabile în aromână, punctând aspectele ce le definesc, ce le caracterizează. În analiza ultimului nivel, şi anume cel lexical, cercetătoarea se opreşte exclusiv asupra procedeului derivativde formare a cuvintelor, prezentând

BDD-R198 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:10 UTC)

rezumativ seria sufixelor şi prefixelormoştenite din latină, a celor aparţinând substratului, respectiv a celor de alte origini (greceşti, turceşti) (p. 41–42).

Partea a doua a volumului, intitulată *Descrierea dialectului meglenoromân*, este consacrată, după cum titlul o indică, dialectului meglenit (p. 43–82). Urmând organizarea internă a primei părţi, lucrarea debutează cu o expunere succintă a câtorva informaţii relevante asupra istoriei limbii şi populaţiei meglenite. Spre deosebire de aromâni, „meglenoromânii au un trecut cultural mult mai sărac. Ei nu au dezvoltat o literatură cultă în dialect. Manifestările lor culturale sunt numai sub formă orală (folclor literar, muzical etc.). Există puţine texte scrise în meglenoromână. Primele au fost înregistrate de lingvişti. Mai există câteva culegeri de literatură populară [...] şi o singură lucrare cultă, o broşură despre creşterea viermilor de mătase, cu grafia adaptată după cea română şi cu termeni împrumutaţi din aceasta" (p. 45–46).

Urmează apoi o prezentare a sistemului fonetic, cercetătoarea înregistrând inventarul de vocale şi consoane cu diversele aspecte problematice de tip distribuţional ce caracterizează graiurile meglenite, pentru a conchide: „graiurile meglenoromâne nu sunt unitare în ceea ce priveşte inventarul şi distribuţia vocalelor, existând, uneori, diferenţe de la o localitate la alta" (p. 49). În continuare, dna Manuela Nevaci expune clasele gramaticale specifice dialectului meglenoromân, subliniind, acolo unde e cazul, particularităţile ce le individualizează. Tratarea descriptivă a dialectului meglenit se încheie cu câteva observaţii pe marginea lexicului, autoarea scoţând în evidenţă elementele lexicale reperate, şi anume latineşti, slave, turceşti, greceşti, albaneze şi, nu în ultimul rând, împrumuturile romanice.

În ultima parte, *Gramatica de bază a aromânei* (p. 83–286), cercetătoarea realizează „o gramatică descriptivă redactată în dialect pentru a putea fi folosită şi de acei vorbitori ai aromânei din ţările balcanice care nu stăpânesc îndeajuns limba română literară" (p. 7). Luând în discuţie planurile limbii – de la fonetică (cu indicaţii preţioase asupra pronunţiei şi scrierii, asupra alternanţelor fonetice ş.a.), la morfologie şi sintaxă (descrierea părţilor de vorbire, a părţilor de propoziţie, cât şi realizarea lor la nivel frastic), Manuela Nevaci reuşeşte să expună într-o manieră echilibrată elemente de ordin teoretic ilustrate cu numeroase aplicaţii practice. Gramatica se încheie cu un bogat material lingvistic consacrat flexiunii verbale.

În concluzie, putem afirma că volumul aici recenzat poate fi înscris în categoria lucrărilor didactice, fiind un instrument valoros în deprinderea şi însuşirea unor informaţii lingvistice de bază proprii dialectelor aromân şi meglenoromân.

Maria Aldea

„Harta sonoră" a graiurilor şi dialectelor limbii române, ediţie de Maria Marin şi Marilena Tiugan, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2014 (100 p. + CD)

Lucrarea realizată de Maria Marin şi Marilena Tiugan, *„Harta sonoră" a graiurilor şi dialectelor limbii române*, se înscrie cu succes în sfera preocupărilor legate de cercetarea varietăţilor dialectale ale limbii române, oferind – pentru analiză şi interpretare – câteva mostre de grai autentic, care conservă o multitudine de forme, cu particularităţi fonetice şi morfologice inedite, şi de sensuri şi termeni, unii dintre ei cu circulaţie foarte restrânsă.

Lucrarea conţine o serie de texte transcrise fonetic, culese de pe teren între anii 1960 şi 1975, de către echipe de dialectologi de la fostul Institut de Cercetări Etnologice şi Dialectologice, de la vorbitori reprezentativi, diferiţi ca vârstă, sex şi, probabil, şi ca studii. Mostrele de grai sunt precedate de o parte introductivă, în care sunt prezentate principiile metodologice şi un scurt istoric al tipurilor de cercetări, concretizate în atlase şi volume de texte dialectale, şi de un capitol succint, referitor la criteriile de transcriere, cărora li se adaugă o listă de semne fonetice şi diacritice. Sistemul de

BDD-R198 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:10 UTC)